

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

CURRENT STATE OF DEVELOPMENT OF THE PROCESSING INDUSTRY IN UKRAINE

В статті досліджено місце переробної галузі промисловості в економіці країни. Доведено, що переробна промисловість – є одним із важливих секторів національної економіки. Наведено статистичні данні, щодо структури валової доданої вартості, зайнятості населення за видами економічної діяльності, розміру прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності із виділенням даних щодо переробної промисловості. Приділено увагу питанню надходження іноземних інвестицій та капітальних інвестицій у переробну промисловість: виділено перешкоди, що заважають успішному розвитку галузі переробної промисловості та запропоновано шляхи їх подолання, зокрема шляхом: розробки місцевих програм підтримки переробних промислових підприємств; застосування економічних важелів підтримки переробних промислових підприємств за для стимулювання у використанні альтернативних джерел палива та енергетики; вчинення заходів, які б сприяли підвищенню інноваційної активності підприємств; підвищення якості професійної підготовки фахівців у галузі промисловості; здійснення політики у напрямку підтримки ініціативи підприємства з оновлення основних виробничих фондів; розвитку виробничої інфраструктури у напрямку створення нових індустріальних парків.

Ключові слова: національна економіка, переробна промисловість, державна політика, іноземні інвестиції, капітальні інвестиції.

В статье исследовано место перерабатывающей отрасли промышленности в экономике страны. Доказано, что перера-

батывающая промышленность – одна из важных секторов национальной экономики. Приведены статистические данные, по структуре валовой добавленной стоимости, занятости населения по видам экономической деятельности, размера прямых иностранных инвестиций в Украину по видам экономической деятельности с выделением данных по перерабатывающей промышленности. Уделено внимание вопросу поступления иностранных инвестиций и капитальных инвестиций в перерабатывающую промышленность: выделены препятствия, мешающие успешному развитию отрасли перерабатывающей промышленности и предложены пути их преодоления, в частности: разработки местных программ поддержки перерабатывающих промышленных предприятий; применения экономических рычагов поддержки перерабатывающих промышленных предприятий за для стимулирования в использовании альтернативных источников топлива и энергии; совершение мероприятий, способствующих повышению инновационной активности предприятий; повышение качества профессиональной подготовки специалистов в области промышленности; осуществление политики в направлении поддержки инициативы предприятия по обновлению основных производственных фондов; развития производственной инфраструктуры в направлении создания новых индустриальных парков.

Ключевые слова: национальная экономика, перерабатывающая промышленность, государственная политика, иностранные инвестиции, капитальные инвестиции.

УДК 338.45

<https://doi.org/10.32843/bses.49-37>

Кравчун О.С.

к.н.держ.упр.,

генеральний директор ТОВ «ЛІДЕР»

Kravchun Alexey

Limited Liability Company "Lider"

It is proved that the processing industry is one of the important sectors of the Ukrainian economy, which participates in the formation of food security of the state, its export potential. Statistical data on the structure of gross value added, employment by type of economic activity, the amount of foreign direct investment in Ukraine by type of economic activity with the allocation of data on the processing industry. Attention is paid to the issue of inflow of foreign investments and capital investments in the processing industry: obstacles that hinder the successful development of the processing industry are identified and ways to overcome them are proposed, in particular by: developing local programs to support processing industries; the use of economic levers to support processing industries to stimulate the use of alternative sources of fuel and energy; application of economic levers to support processing industrial enterprises to stimulate the use of alternative fuel sources and energy sources; taking measures that would help increase the innovative activity of enterprises; improving the quality of professional training in the field of industry; implementation of a policy in the direction of supporting the initiative of the enterprise to upgrade fixed assets; development of production infrastructure in the direction of creating new industrial parks. It is proposed to actively use tax incentives to support the processing industry, in particular by including in the costs – the cost of repairs, reconstruction, modernization and other improvements to fixed assets to reduce the object of taxation. The abolition of such a restriction would provide an opportunity to increase investment in the renewal of fixed assets of the enterprise. The main incentives for the creation of industrial parks include: preferential rates on loans, low taxes and duties, benefits of land use, subsidies for tariffs, telecommunications, electricity, water, simplification of customs procedures for collective use of services and utilities. It is recommended to adhere to regional balancing in the creation of industrial parks.

Key words: national economy, processing industry, state policy, foreign investments, capital investments.

Постановка проблеми. Переробна промисловість – є одним із важливих секторів економіки України, який бере участь у формуванні продовольчої безпеки держави, її експортного потенціалу. Розвиток економіки будь-якого регіону на довгострокову перспективу пов'язаний саме з цією галуззю економіки.

Ефективність діяльності переробних підприємств в умовах ринкової конкуренції залежить, в основному, від якості формування та рівня вико-

ристання виробничого потенціалу. Для сучасної переробної промисловості актуальним є розвиток економічно ефективних виробництв і підвищення конкурентоспроможності продукції, активізація інвестування в реальний сектор економіки та подолання тенденції зростання зносу основних засобів за рахунок використання та впровадження інновацій у виробничий процес [1].

Проте, на сьогодні, велика кількість переробних промислових підприємств за результатами

своїєї діяльності отримують збитки, тому вивчення сучасних проблем, що зашкоджують розвиткові цієї галузі промисловості та пошук й втілення практичних рекомендацій щодо їх вирішення – є актуальним питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розвитку галузі переробної промисловості присвячено роботи: А. Антоненко, Л. В. Балабанова, Т. І. Балановська, В. В. Бевз, О. П. Гоголя, О. Є. Гросицька, Н. І. Драгнева, І. О. Іртицева, С. В. Малихіна, М. Портер, О. М. Потапенко, Н. С. Скопенко, В. В. Холод, В.Є. Хаустова, Г.М. Чорний та інш. Проте, динамічні зміни в економічній, політичній та інших сферах безпосередньо відображаються й на господарській діяльності підприємств цієї галузі, що сприяє виникненню необхідності у пошуку шляхів вдосконалення державної політики у напрямку підтримки цих підприємств.

Постановка завдання. Дослідити місце переробної галузі промисловості в економіці країни. Виділити перешкоди, що заважають успішному розвитку галузі переробної промисловості та запропонувати шляхи їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Переробна промисловість – є основою вітчизняної національної економіки, яка формує значну частку ВВП, що дорівнювало у 2017 р. – 28,9 %, та забезпечує істотну частину валютної виручки від експорту промислових товарів.

Проте, значних втрат зазнав промисловий потенціал країни унаслідок воєнної агресії з боку Російської Федерації, окупації та анексії промислово інтенсивних регіонів Донбасу, розграбування майна підприємств, згортання виробництва на непідконтрольних українській владі та прилеглих

до них територіях, ведення торговельної війни проти українського експорту, що призвело до руйнування промислових потужностей, розриву традиційних внутрішніх і зовнішніх господарських зв'язків, обвального скорочення масштабів виробництва [2, с. 15]. Так, доля переробної промисловості у загальній структурі валової доданої вартості економіки країни дорівнювала у 2018 році – 11,6 %, вона поступається лише оптовій та роздрібній торгівлі (табл. 1), що свідчить про її вагоме місце у національній економіці. Але з 2010 року поступово спостерігається зменшення доли у ВДВ (на 1,6 %). Така ситуація призводить до суттєвих втрат для економіки. Вагомо впливає на такі втрати незадовільний фінансовий стан промисловості.

Масштаби втрат можна оцінити за такими даними: фінансовий результат підприємств, які одержали прибуток, у середньому становив 4,6–4,8% ВВП у 2014–2016 рр., а тих, які одержали збиток, – 13,7–15,3% ВВП. У підсумку обсяги збитків промисловості перевищували обсяги прибутків і сукупний від'ємний результат сягав 9,2–10,5% ВВП [3].

Важливим аспектом промислового розвитку – є кадрове забезпечення промисловості. У 2018 році у переробній промисловості було зайнято 1786,3 тис. осіб, що складало 10,9 % від загальної кількості працюючих, та 73,6 % від загальної кількості осіб, що зайняті в галузі промисловості (табл. 2). До того ж, за останній рік спостерігається тенденція до зростання кількості зайнятих на 11,4 тис. осіб., хоча, порівняно з 2010 роком спостерігається тенденція до зменшення, зокрема й за всіма галузями економіки, що звичайно пов'язано із проведенням АТО на сході країни.

Таблиця 1

Структура Валового внутрішнього продукту та Валової доданої вартості за видами економічної діяльності

Галузі економіки	2010	2012	2014	2016	2018	Зміни (2018-2010)
Сільське господарство	7,4	7,8	10,2	11,7	10,1	2,7
Добувна промисловість	5,9	5,8	5,0	53,5	6,0	0,1
Переробна промисловість	13,2	12,4	12,2	12,2	11,6	-1,6
Будівництво	3,3	2,8	2,3	2,0	2,3	-1
Оптова та роздрібна торгівля	14,4	14,3	14,7	13,3	13,2	-1,2
Транспорт	7,7	7,0	6,4	6,6	6,4	-1,3
Інформації та телекомунікації	3,1	3,1	3,3	3,7	3,9	0,8
Фінансова, страхова діяльність	5,7	4,3	4,4	2,7	2,7	-3
Операції з нерухомим майном	5,3	5,9	6,2	6,1	5,8	0,5
Державне управління	4,6	4,3	5,0	5,2	6,0	1,4
Освіта	4,9	5,1	4,8	3,7	4,5	-0,4
Охорона здоров'я	3,6	3,5	2,9	2,5	2,2	-1,4
Інші галузі	9,3	10,1	9,7	9,8	10,1	0,8
Валова додана вартість	88,4	86,4	87,1	84,8	84,8	-3,6
Валовий внутрішній продукт	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Джерело: побудовано за даними [3]

Здатність промислових компаній успішно вести бізнесову діяльність критично залежить від інвестиційного клімату, в якому вони функціонують. Інвестиційний клімат у нашій країні характеризується незадовільним станом фінансового ринку та обмеженою доступністю кредитних ресурсів для позичальників. Україна за розвитком фінансового ринку у глобальному рейтингу конкурентоспроможності ВЕФ (2017–2018 рр.) посідає 120-те місце серед 137 країн і має бал 3,1 за шкалою від 1 до 7 можливих. Рейтинг країни за більшістю показників розвитку фінансового ринку не перевищує 103-тю позицію. Тож неефективна та недостатньо розвинена фінансова система кра-

їни перешкоджає мобілізації як внутрішніх заощаджень, так і глобального капіталу [3, с. 18].

Проте, сучасному переробному комплексу притаманні розвиток економічно ефективних виробництв здебільшого у харчовій промисловості, підвищення конкурентоспроможності продукції та активізація інвестування.

За статистичними даними найбільша кількість іноземних інвестицій в Україну надійшла до галузей: промисловості – 10655,1 млн. долл. США. (що складає 33 % від загальної кількості); до оптової та роздрібно торгівлі – 5383 млн. долл. США. (16,7 %) та операції з нерухомим майном – 4009,6 млн. долл. США. (12,4 %), рис. 1.

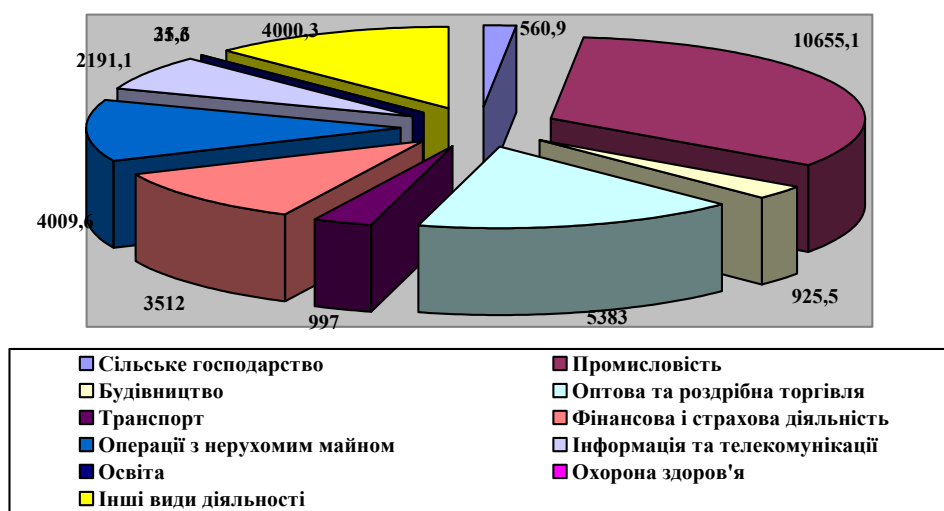

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україні за видами економічної діяльності у 2018 році, млн. долл. США

Джерело: побудовано за даними [4]

Таблиця 2

Зайнятість населення за видами економічної діяльності, тис. осіб

Галузі економіки	2010	2013	2014	2016	2017	2018	Зміни (2018-2010)
Сільське господарство	3496,0	3577,5	3091,4	2866,5	2860,7	2937,6	-558,4
Промисловість,	3345,6	3274,8	2898,2	2494,8	2440,6	2426,0	-919,6
у т.ч. – переробна	2321,6	2275,5	2022,2	1791,7	1774,9	1786,3	-535,3
Будівництво	884,9	888,8	746,4	644,5	644,3	665,3	-219,6
Оптова та роздрібна торгівля	4441,7	4556,2	3965,7	3516,2	3525,8	3654,7	-787
Транспорт	1208,7	1221,2	1113,4	997,2	991,6	995,1	-213,6
Інформації та телекомунікації	310,2	312,2	284,8	275,2	274,1	280,3	-29,9
Фінансова, страхова діяльність	327,9	318,1	286,8	225,6	215,9	214,0	-113,9
Операції з нерухомим майном	340,9	332,3	286,1	255,5	252,3	259,4	-81,5
Державне управління	1066,1	1025,3	959,5	973,1	979,7	939,3	-126,8
Освіта	1713,0	1690,9	1587,7	1441,4	1423,4	1416,5	-296,5
Охорона здоров'я	1268,9	1256,7	1150,5	1030,4	1013,6	995,4	-273,5
Інші галузі	1950,4	1950,1	1702,8	1556,5	1534,4	1577,3	-373,1
Всього:	20354,3	20404,1	18073,3	16276,9	16156,4	16360,9	-3993,4

Джерело: (побудовано за даними [4]).

За видами переробної промисловості (рис. 2), спостерігається тенденція, що найбільша кількість інвестицій протягом останніх років надходить до галузі «виробництво харчових продуктів та тютюнових виробів» – 2778 млн. долл. США. (що на 19,6 млн. долл. США. більше ніж у 2017 році); металургійне виробництво – 1667,6 млн. долл. США. (що на 30,5 млн. долл. США. більше ніж у 2017 році).

Що стосується капітальних інвестицій у переробну промисловість (табл. 3), то найбільша кількість надходить до галузі «виробництво харчових продуктів та тютюнових виробів» – 30213 млн. грн. у 2018 році, що значно більше ніж у попередньому році на 11286 млн. грн. (що складає – 59,6 %) та на 21548 млн. грн., ніж у 2010 році (тобто, майже, у 3,5 разів). Позитивні тенденції спостерігаються у галузі «металургійне виробництво»: у 2018 році надійшло капітальних інвестицій 26376 млн. грн., що на 8547 млн. грн. більше ніж у попередньому році (тобто на 47,9 %) й у 3,9 разів ніж у 2010 році.

Спостерігається тенденція зростання, майже, за всіма галузями переробної промисловості, винятком є лише «текстильне виробництво» та «виробництво хімічних речовин».

Проте, галузевий розподіл інвестицій не відповідає потребам структурної і технологічної модернізації виробництва. Інвестиційна діяльність зосереджується у вузьких сферах, які забезпечують надприбутки. Високотехнологічний сектор промислового виробництва залишається недоінвестованим, особливо порівняно з рештою технологічних

секторів (зокрема, такими, як харчова промисловість, металургія, деревообробна промисловість тощо). Інвестиції у види промислових виробництв, що спеціалізуються на виготовленні технологічно містких інвестиційних товарів (верстатів, приладів, електроніки, електротехніки), є мізерними. Прямим наслідком нестачі інвестицій у цей вид промислової діяльності стала неможливість забезпечити технікою власного виробництва (машинами, устаткуванням, верстатами) потреби технологічного відтворення і модернізації економіки, а тому і надалі посилюватиметься імпортозалежність економіки від іноземних виробників інвестиційних товарів [3, с. 18-19].

На сьогодні, є багато перешкод, що заважають успішному розвитку галузь переробної промисловості, до яких можна віднести:

- зниження рівня цін на сировину, зокрема це стосується експортоорієнтованих видів промисловості, як то: виробництво металургійної продукції;
- неефективні механізми державної політики, зокрема що стосується формування цін і тарифів на енергоносії, газопостачання, тощо;
- зростання індексу інфляції та девальвація національної валюти;
- неефективна політика мотивації до працевлаштування на промислові підприємства, повільні темпи зростання заробітної плати;
- низька якість вітчизняної продукції, низький рівень її конкурентоспроможності на світовому ринку, низький попит на продукцію на внутрішньому ринку;

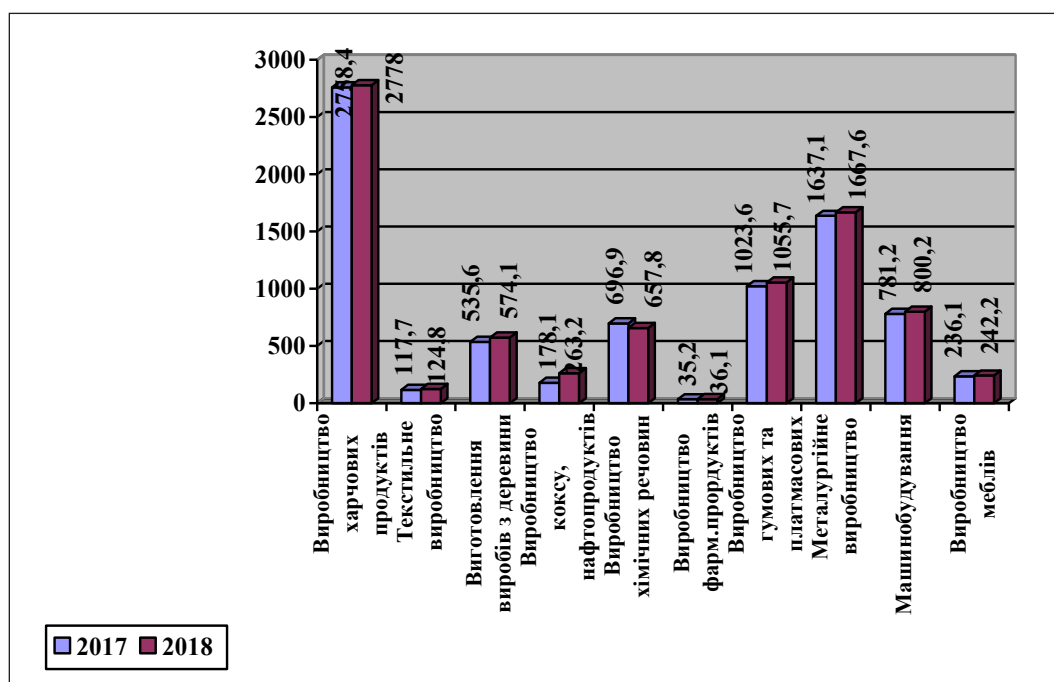

Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції в Україні у переробну промисловість, млн. долл. США

Джерело: побудовано за даними [4]

Капітальні інвестиції у переробну промисловість, млн. грн.

Види переробної діяльності	2010	2013	2014	2016	2017	2018	Зміни (2018-2010)
Виробництво харчових продуктів та тютюнових виробів	8665	15275	13487	21291	18927	30213	+21548
Текстильне виробництво	492	483	623	1796	1882	1846	+1354
Виготовлення виробів з деревини, паперу	1392	2444	2012	4959	6841	7533	+6141
Виробництво коксу та продуктів нафтопереробки	1419	675	534	759	979	1503	+84
Виробництво хімічних речовин	2492	3593	2175	1708	2981	2792	+300
Виробництво фармацевтичних продуктів	566	1073	1413	1598	1879	2433	+1867
Виробництво гумових і пластмасових виробів	3856	4281	3989	6255	10440	13132	+9276
Металургійне виробництво	6719	10898	11833	14663	17829	26376	+19657
Виробництво комп'ютерів, електронної продукції	235	209	224	537	756	956	+721
Виробництво електричного устаткування	669	1013	602	1402	1485	1900	+1231
Виробництво машин і устаткування	1621	2175	2021	2318	3291	4057	+2436
Виробництво автотранспортних засобів	1724	3202	2628	3388	4781	5578	+3854
Виробництво меблів та ін.	729	919	933	1549	1813	2551	+1822
Всього	30579	46240	42474	62223	73884	100870	

Джерело: (побудовано за даними [4]).

- відсутність державної політики підтримки вітчизняного виробника;
- незбалансованість обсягів експорту-імпорту продукції переробних підприємств;
- високий рівень зносу основних фондів, низький рівень його оновлення;
- недосконалість податкової політики держави;
- низький рівень платоспроможності населення;
- недостатність та повільний рух оборотного капіталу промислових підприємств;
- низький рівень запровадження нових технологічних процесів та видів інноваційної продукції;
- несвоєчасність реагування на потреби ринку.

Висновки з проведеного дослідження. Для вирішення проблем, які на сьогодні заважають успішно розвиватися підприємствам переробної галузі промисловості потрібно оперативне втілення ряду практичних заходів як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях, серед яких можуть бути:

- розробка місцевих програм підтримки переробних промислових підприємств. Зокрема розробити можливість участі підприємств у регіональній та міжрегіональній виробничій кооперації, що матиме синергетичний ефект для учасників таких ланцюжків завдяки посиленню чи формуванню інтегрованих бізнес структур, спрямованих на отримання продуктів глибокої переробки, спільному використанню інфраструктурних об'єктів тощо [5]. Такий процес сприятиме збільшенню

зайнятості населенню, бо потребуватиме значно більшому залученню робочої сили.

- застосування економічних важелів підтримки переробних промислових підприємств за для стимулювання у використанні альтернативних джерел палива та енергетики. На сьогодні, звільнені від оподаткування податком на додану вартість операції із ввезення на митну територію України: устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії, енергозберігаючого обладнання засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання для виробництва альтернативних видів палива або для виробництва енергії з відновлюваних джерел енергії; устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії (п. 197.16 ПК України [6]). Але, якщо підприємство здійснює закупівлю такого устаткування, це не надає йому можливості віднести такі витрати до складу витрат, що зменшують об'єкт оподаткування з податку на прибуток.

- вчинення заходів, які б сприяли підвищенню інноваційної активності підприємств. Це можливо досягти лише шляхом вдосконалення державної політики у напрямку: підтримки науковців, що здійснюють розробку інноваційних продуктів, збільшенню фінансування інноваційних проектів, вдосконалення нормативно-правової бази; зниження податкового навантаження на промислові підприємства, що запроваджують інноваційні продукти; розширення джерел фінансування іннова-

цій; державна підтримка розвитку технопарків; зниження процентних ставок за кредитами для інноваційно-активних промислових підприємств.

– *підвищення якості професійної підготовки фахівців у галузі промисловості шляхом запровадження дуальної форми навчання.* Ця форма навчання базується на одночасному отриманні теоретичних знань у навчальних закладах та практичних навичок й досвіду роботи на підприємстві. Роботодавець у результаті такої співпраці отримує висококваліфікованого працівника з мінімальними витратами часових та фінансових ресурсів, надійних партнерів і джерело креативних ідей щодо удосконалення та підвищення ефективності своєї діяльності. Навчальні заклади також зацікавлені у подібній співпраці, так як зможуть краще виконувати свої функції, підвищувати власну компетентність та реалізовувати результати наукових досліджень і розробок [7].

– *здійснення політики у напрямку підтримки ініціативи підприємства з оновлення основних виробничих фондів,* що в свою чергу надасть можливість зменшення собівартості продукції, що виробляється, підвищення її якості та збільшення конкурентноздатності. Це можуть бути податкові стимули, зокрема щодо можливості збільшення витрат під час розрахунку податку на прибуток підприємств. На сьогодні, відповідно до п. 15, Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» до складу витрат включаються витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані (проведення технічного огляду, нагляду, обслуговування) [8]. Якщо ж підприємство здійснило витрати на проведення ремонту, реконструкції, модернізації та інших видів поліпшення основних засобів, що перевищують 10 % сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, то такі витрати не можуть бути включені до складу витрат, що зменшують об'єкт оподаткування. Скасування цього обмеження надало б можливості збільшити вкладання коштів на оновлення основних фондів підприємства.

– *розвиток виробничої інфраструктури у напрямку створення нових індустріальних парків.* Запровадження індустріальних парків на регіональному рівні є важливим елементом залучення іноземних інвесторів та найновіших технологій. Аналізуючи приклад Туреччини, варто підкреслити, що індустріальні парки звільняються від ПДВ та різного мита на імпортне обладнання та отримують занижені ставки корпоративного податку, а також звільняються від сплати внесків на соціальне страхування, податку на нерухомість, а також зменшення витрат при оформленні документів на виділення землі та надання пільгового тарифу на електроенергію, воду, природний газ та зв'язок. Також цікавим досвідом буде створення індустріальних парків в Республіці Польща, які є частково звільненими

від податку на майно, а також існує ціла програма створення нових робочих місць – розмір залежить від проекту і може сягати 15 600 злотих (4 тис. дол. США) за одне робоче місце. Беручи до уваги досвід Чехії індустріальні парки отримують звільнення від корпоративного податку на 10 років та на 5 років звільнення від податку на майно. Якщо у 1990 р. за реальним ВВП на душу населення Чехія випереджала Україну в два рази, то сьогодні випереджає за цим показником вже в чотири рази [9].

До основних стимулів індустріальних парків слід віднести: пільгові ставки за кредитами, низькі податки й мита, переваги використання земельних ресурсів, субсидювання тарифів, телекомунікаційного зв'язку, електрики, води, спрощення митних процедур колективного використання послуг та комунальної інфраструктури. Інвестиційні заходи в національній економіці мають бути сфокусовані на галузях з високим ступенем у ланцюгу доданої вартості (науково-дослідна діяльність і діяльність у сфері легкої промисловості, фармацевтики, машинобудування, суднобудування, авіапром тощо). Має бути регіональне балансування у створенні індустріальних парків у будь-якому місці чи селі, де є промислова ділянка, бажання місцевої влади, ініціатива інвесторів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бойківська Г. М. Ефективність використання виробничого потенціалу підприємств переробної промисловості системи АПК: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)»; Вінниц. нац. аграр. ун-т. Вінниця, 2011. 20 с.
2. Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки : науково-аналітична доповідь / за ред. д-ра екон. наук Дейнеко Л.В. ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». К., 2018. 158 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/301.pdf>
3. Національні рахунки України за 2018 рік / Державна служба статистики України. 2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/02/zb_nru2018.pdf
4. Статистичний щорічник України за 2018 рік: Державна служба статистики України / за ред. Вернер І. Є. 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf
5. Про схвалення Стратегії розвитку промислового комплексу України на період до 2025 року: проект Розпорядження Кабінету Міністрів. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT4284.html
6. Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями) : Закон від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Дrajниця С. А., Дrajниця О. М. Дуальне навчання, як інтерактивна форма організації навчального процесу: Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Укра-

їна». 2016. № 12. С. 17-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2016_12_5.

8. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ від 27.04.2000 р. № 92 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

9. Марчишинець О. В., Марчишинець С. М. Індустріальні парки як інструмент залучення інвестицій в реальний сектор економіки регіону. *Економіка та суспільство*. 2017. № 9. URL: <http://economyandsociety.in.ua> (Index Copernicus ICV 2015: 35.93).

REFERENCES:

1. Boikivska H. M. Efektyvnist vykorystannia vyrobnychoho potentsialu pidpriemstv pererobnoi promyslovosti systemy APK: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04 – “Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)”; Vinnyts. nats. ahrar. un-t. Vinnytsia, 2011. 20 s.

2. Rozvytok promyslovosti dlia zabezpechennia zrostannia ta onovlennia ukrainskoi ekonomiky : naukovo-analitychna dopovid / za red. d-ra ekon. nauk Deineko L.V. ; NAN Ukrainy, DU “Ін-т екон. та прогностич. дослідж. NAN України”. К., 2018. 158 s. URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/301.pdf>

3. Natsionalni rakhunky Ukrainy za 2018 rik / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. 2020. URL:

http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/02/zb_nru2018.pdf

4. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2018 rik: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy / za red. Verner I. Ye. 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf

5. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku promyslovoho kompleksu Ukrainy na period do 2025 roku: projekt Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT4284.html

6. Podatkovyi kodeks Ukrainy (zi zminamy ta dopovnenniamy) : Zakon vid 02 hrudnia 2010 r. # 2755-VI / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

7. Drazhnytsia S. A., Drazhnytsia O. M. Dualne navchannia, yak interaktyvna forma orhanizatsii navchalnoho protsessu: Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu “Ukraina”. 2016. # 12. С. 17-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2016_12_5.

8. Pro zatverdzhennia Polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 7 “Osnovni zasoby”: Nakaz vid 27.04.2000 r. # 92 / Ministerstvo finansiv Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

9. Marchyshynets O. V., Marchyshynets S. M. Industrialni parky yak instrument zaluchennia investytsii v realnyi sektor ekonomiky rehionu. *Економіка та суспільство*. 2017. # 9. URL: <http://economyandsociety.in.ua> (Index Copernicus ICV 2015: 35.93).